

PITANJA I ODGOVORI

IME I NAZIV

Pozivajući se na prikaz P. Šimunovića o IV. konferenciji Međunarodne komisije za slavensku onomastiku (Onomastica jugoslavica, 1, Ljubljana, 1969, 214) čitatelj R. P. iz Splita želi da se u Jeziku odgovori „da li je uputno pridržavati se ... preporuke” da se riječ *ime* upotrebljava „za živa bića”, a riječ *naziv* „za geografske objekte”. Na to ga je pitanje potakla činjenica što P. Šimunović u svojem članku „Split ili Spljet ...” (u br. 3 Jezika /1983–1984) „upotrebljava termin *ime* za geografski objekt (mjesto)”. Sličan je, kako navodi R. P., i drugi primjer (Babićev) u Jeziku gdje autor „u naslovu upotrebljava termin *ime* za geografski objekt (mjesto), a odmah zatim u samom početku članka počinje s ‘Nazivi mjesta ...’”.

Čitatelj je R. P. razložno upozorio na dvojaku praksu upotrebe riječi *ime* i *naziv* kao stručnih naziva (termina) u stručnom nazivlju. Ta je praksa nastala zbog toga što se u nas rad na stručnom nazivlju jače zahuktao tek u novije vrijeme, pa još nisu dokraja, u svim strukama, ni razgraničeni ni konačno prihvaćeni nazivi za mnoge pojmove. U samom pak onomastičkom nazivlju napravljeno je ipak toliko, zahvaljujući najviše radu upravo P. Šimunovića, da je već posve razgraničena terminološka upotreba i terminološko značenje riječi *ime* i riječi *naziv*, u skladu s temeljnim terminološkim zahtjevima da naziv (termin) mora biti jednoznačan, bez obzira na to koja inače sve značenja pokriva ili može pokrivati određena riječ izvan terminološke upotrebe.

U knjizi „Osnoven sistem i terminologija na slovenskata onomastika” (izdavači: Makedonska akademija na naukite i umetnostite, Međunaroden komitet na slavistite, Komisija za slovenska onomastika. Knjiga je izašla u Skopju 1983, a priredio ju je međunarodni urednički kolegij u čijem je sastavu, za hrvatske onomastičke nazive, i P. Šimunović) u abecednom popisu onomastičkih naziva za hrvatsku uporabnu normu, između ostalih, nalazimo i ove podatke:

- *atlas imena naselja* (str. 370);
- *ime naselja, imena naselja, imenik naselja, imenik voda* (str. 371);
- *vodno ime, zemljišno ime, zemljopisno ime* (str. 375).

U knjizi nema ni jednoga primjera gdje bi u hrvatskoj verziji bila upotrijebljena riječ *naziv* mjesto riječi *ime*.

Već je u 11. godištu Jezika (1963–1964, 2, 60, u članku Prilog utvrđivanju onomastičke terminologije) i pisac ovih redaka jasno primijenio naziv *ime* za sva vlastita imena, a njima se osim ljudi i ljudskih zajednica (između ostalih) obuhvaćaju i svi *imenovani* geografski objekti. Usp. „U novije je vrijeme i u svijetu i u nas živo porastao interes za sakupljanje i proučavanje građe o vlastitim imenima, a osobito je živ interes za građu o geografskim imenima (toponimima). U vezi s time pojavila se posebna naučna disciplina kojoj su predmet upravo vlastita imena. Prema sadržaju i predmetu proučavanja ta se naučna disciplina grana u dvije glavne specijalnosti: jednoj su predmet imena ljudi i ljudskih zajednica, a drugoj geografska imena”.

U Šimunovićevu je dakle članku „Split ili Spljet ...” posve ispravno i u skladu s terminološkim načelima koje autor zastupa upotrijebljen naziv *ime* „za geografski objekt” posebno imenovan. Iz toga izlazi da se u njegovu prikazu IV. konferencije Međunarodne komisije za slavensku onomastiku potkrala zabuna u formulaciji. Ono da se „za geografske objekte” upotrebljava riječ *naziv* treba shvatiti tako da se pod geografskim (odnosno zemljopisnim) objektom ne razumijeva njegovo *ime*, nego njegova vrsta. *Naziv*, prema tome, pripada području općih imenica (otok, rijeka, grad, brod itd.), a *imenom* se izdvaja iz dotične vrste jedinačni (imenovani) objekt (Hvar, Sava, Zagreb, Galeb itd.). *Naziv* dakle nosi sadržaj, pojam, predodžbu cjelokupne vrste (‘kopno oplaćeno vodom’ jest *otok*), a *ime* se izravno pridružuje konkretnom objektu i samo taj objekt s cjelokupnim našim znanjem o njemu čini sadržaj dotičnog *imena* (*Hvar*).

Kao opća imenica svaki se *naziv* (pa i geografski odnosno zemljopisni) piše malim početnim slovom, a svako se vlastito ime (pa i geografsko odnosno zemljopisno) piše velikim početnim slovom.

Božidar Finka

OJKONIM – OJKONIMIJA

U nastavku svoga dopisa Jeziku čitatelj R. P. kaže: „I Babić i Šimunović u svojim člancima upotrebljavaju termin *oјkonim*, koji termin ne pozna Simeonov 'Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva, I'”. Zatim dodaje i ovo: „*οἶκος, ὄ, οἰκία, ἦ* na grčkom znači: kuća, stan, koliba ..., ku-

ćanstvo ..., obitelj ..., domovina ... (Majna-rić – Gorski, Grčko-hrvatskosrpski rječnik), ali ne i 'naziv mjesta', mjesto *τόπος*”. Mислеći da je oјkonim individualan naziv navedenih autora, čitatelj R. P. smatra da „treba izbjegavati individualne termine”, ali kako je ipak u nedoumici o tom nazivu, na kraju pita: „Što znači termin *oјkonim* u spomenutim člancima?”

U osnovi je naziva *oјkonim* doista navedena grčka riječ (koja je, osim toga, i u osnovi internacionalizma *ekonomija** i izvedenica). Lako je zamisliti prijenos značenja kuća → skup kuća → naseljeno mjesto; *oјkonim* je dakle internacionalizam grčkoga podrijetla za značenje 'ime naseljenog mjesta', odnosno 'ime naselja', a izvedenica je *oјkonimija* skupni naziv za 'imena naseljenih mjesta', odnosno za 'imena naselja'. Time se ti nazivi značenjski specificiraju i razlikuju od internacionalnih naziva također grčkoga podrijetla *toponim* i izvedenice *toponimija* (nastalih od osnove koja je u grčkoj riječi *τόπος*) čije je značenje šire, jer se ti nazivi (*toponim* i *toponimija*) odnose na imena zemljopisnih objekata općenito, a ne samo na imena naseljenih mjesta, odnosno naselja, dakle se odnose i na posebna vlastita imena brda, dolina, polja, potoka, rijeka, uvala itd., kao i na imena naselja. Treba, naime, reći da se razvitkom *onomastike* kao znanosti o (vlastitim) *imenima* postupno razvijaju i

* Prema načinu prilagođivanja tuđica u našem jeziku trebalo bi također biti i *ekonim* (s početnim *e-*), kako je, na primjer, prihvaćeno u poljskoj onomastičkoj terminologiji (polj. *ekonim, ekonimia, ekonimiczny, ekonomastyka, ekonomastyczny*), no mi nismo sami stvorili naziv *oјkonim*, nego smo gotov primili iz stručne onomastičke terminologije drugih jezika gdje je zadržan početni glasovni slijed *oј-* i otuda razlika u početnom glasovnom sastavu između *ekonim(tija)* (i izvedenica) i *oјkonim(tija)* (i izvedenica).